

імені Ярослава Мудрого. Здійснено суцільний перегляд джерел державної реєстрації друку: «Літописи книг», «Літописи журнальних статей», «Літописи газетних статей», «Літописи рецензій»; усіх доступних інформаційних видань і науково-допоміжних галузевих бібліографічних посібників, прикнижкових та пристатейних списків літератури, фахових наукових періодичних видань, громадсько-політичних та літературно-мистецьких часописів і газет України; матеріалів конференцій.

Переважну більшість документів опрацьовано de visu, публікації описані за бібліографічними джерелами інформації позначено астериском (*).

Бібліографічний опис здійснено за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис : загальні вимоги та правила складання».

Заголовок бібліографічного запису складено згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80–2000, IDT)».

Слова та словосполучення скорочуються згідно з ДСТУ 3582—2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)» і ДСТУ 7093:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11–2004 (ISO 832:1994), MOD; ISO 832:1994, MOD)».

Видання адресовано викладачам, аспірантам, студентам, бібліотечним працівникам і працівникам книговидавничої сфери, фахівцям у галузі інформаційних технологій тощо.

ПЕРЕДМОВА¹

У травні 2025 виповнюється 80 років від дня народження Миколи Івановича Сенченка, видатного вченого, знаного фахівця видавничої справи та інформаційних технологій, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Міжнародної академії інформатизації, директора Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова», члена Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України.

Ім'я Миколи Сенченка, автора понад 600 публікацій, відоме не тільки видавцям, працівникам бібліотечної та інформаційної сфери, історикам, а й широкому колу читачів.

Вихід у світ цього біобібліографічного покажчика, присвяченого 80-річчю від дня народження М. І. Сенченка, безперечно, подія в культурному житті України. Причин тому декілька. І те, що нашому читачеві відкриваються в такій повній формі творчі напрацювання Миколи Івановича Сенченка, і те, що ця людина – визначна особистість, яка набула світової популярності, і те, що його публікації проникнуті добром і оптимізмом, визначають найуразливіші больові точки нашого суспільства.

Бібліографічний опис друківаних праць дає уявлення про широчінь його знань і поглядів, ґрунтовність висновків, значущість наукових розробок. Більшість публікацій М. І. Сенченка пов'язані з його нинішньою діяльністю і стосуються питань книгознавства, бібліотекознавства, інформаційних технологій, інформаційної безпеки.

Хто ж він, Микола Сенченко, на яких хвилях життя принесло до нас його думки, сповнені любові до рідної Батьківщини? Микола Іванович Сенченко народився 1 травня 1945 року в м. Ніжині Чернігівської області. Дитинство і час навчання в початкових класах пройшлися на суворі повоєнні роки. Підлітком він захопився спортом, закінчив Дитячу спортивну школу з класу спортивних ігор. Для себе

¹ Друк за вид.: Микола Іванович Сенченко : біобібліогр. покажч. / [уклад.: О. М. Устіннікова, П. М. Сенько]. – Київ, 2005.

вибрав волейбол та баскетбол, які стали його захопленням надовго. Він часто виступав у змаганнях, навіть у дорослому віці ці види спорту залишилися для нього найулюбленішим відпочинком.

І все ж бажання отримати спеціальність, для якої характерним був би широкий світогляд, привело його до Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, з якого він перевівся в Харківський інститут радіоелектроніки на факультет обчислювальної техніки за спеціальністю «Математичні лічильно-розв'язувальні прилади та пристрої», закінчивши його в 1966 році.

У тому ж році починає свою трудову діяльність у Харківському інституті інженерів комунального будівництва, працює завідувачем лабораторії обчислювальної техніки, начальником ЕОМ. Тут він отримує великий досвід роботи з експлуатації ЕОМ другого покоління, програмування і створення автоматизованих систем управління.

У 1971 році прийшлося зробити перерву – призвали на військову службу, де служив на станції слідування за супутниками. За бойові заслуги занесений до Книги пошани частини. Служба в армії збагатила життєвий досвід знанням сучасних засобів обчислювальної техніки та комунікації. Тут він почав писати кандидатську дисертацію. Повернувшись до рідного інституту, Микола Сенченко без відриву від виробництва в 1974 році закінчив заочну аспірантуру Харківського інституту радіоелектроніки за спеціальністю «Обчислювальні машини, комплекси, системи і мережі». Після захисту дисертації на тему «Розробка й дослідження принципів синтезу автоматизованих обчислювальних структур», йому присуджено науковий ступінь кандидата технічних наук.

Продовжував працювати в Харківському інституті інженерів комунального будівництва на посадах старшого викладача, доцента кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки. Під його керівництвом розроблено проєкт і здійснено будівництво обчислювального центру, освоєно ЕОМ Єдиної системи. Саме тут він спробував себе на новому поприщі, присвятивши ряд публікацій питанням використання електронно-обчислювальної техніки для зберігання й опрацювання значних інформаційних масивів.

На енергійного й талановитого керівника звернули увагу в столиці. Його запросили очолити Центральну наукову бібліотеку іме-

ні В. І. Вернадського АН УРСР та завершити будівництво нового приміщення, що на той час стало вже довгобудом.

За роки роботи в бібліотеці (1985–1992) Микола Сенченко не тільки завершив будівництво і забезпечив перевезення бібліотечних фондів, а й інтенсивно почав проводити наукову та організаційну роботу. Наукова орієнтація вченого тепер пов'язана з удосконаленням бібліографічної діяльності, її наукової організації, визначенням місця книги і бібліографії в інформаційному суспільстві. У найкоротші терміни розроблено технічний проєкт автоматизації бібліотеки, створено локальну комп'ютерну мережу. У той самий період (1988) Микола Сенченко захистив докторську дисертацію (спеціальність 05.13.13 «Обчислювальні машини, комплекси, системи і мережі»).

Інформатизація в країні, позитивна й негативна сторони цього процесу привернули пильну увагу вченого. Найважливіші підсумки багаторічних досліджень отримали відображення в наукових статтях. Висновки в них базуються на авторитетних джерелах. Подібний підхід став принципом у науково-дослідній роботі Миколи Сенченка. Він веде активні наукові дослідження, що дають можливість утверджувати свою наукову позицію і співвідносити її з іншими. Кожна наукова тема опрацьована ним всебічно, про що свідчать численні посилання в публікаціях.

Прослідковується стійка зацікавленість ученого до опрацювання інформації, особливо бібліографічної як одного з елементів книжкової культури. Головним і вагомим результатом напруженої творчої праці стала науково-дослідна програма «Документальна пам'ять України».

Микола Сенченко не міг не залучитися до політичних процесів, що проходили в той час у країні. Ні, він не боровся з системою, проте внутрішньо був готовий зробити свій крок у політику. Тому й балотувався декілька разів у депутати Верховної Ради України.

Працював проректором з наукової роботи університету «Києво-Могилянська академія» (1992–1993), організовував наукову роботу в новому навчальному закладі, встановлював міжнародні зв'язки, брав участь у міжнародних освітніх програмах, займався питаннями інформатизації в країні, а паралельно дослідженнями в галузі інформації.

тужною науково-інформаційною установою держави, яка активно сприяє розвитку видавничої справи, пропаганді української книги, забезпечує інтереси держави в нарощуванні інтелектуального та інформаційного потенціалу.

М. І. Сенченко завжди є активним учасником бібліотечних конференцій, видавничих та інформаційних форумів, симпозіумів, нарад.

Микола Іванович – ініціатор створення і головний редактор реферативних журналів «Політика. Політичні науки», «Економіка. Економічні науки» (виходили до 2006 р.), державних бібліографічних покажчиків «Літописів» та науково-практичного журналу «Вісник Книжкової палати», науковий авторитет якого з року заснування (1996) значно зріс і у 2000 році президією Вищої атестаційної комісії України його віднесено до наукових фахових журналів.

Робота в Книжковій палаті сприяла становленню Миколи Сенченка як людини, небайдужої до майбутнього своєї країни, людини з чіткою громадянською позицією. Саме у цей час тематика його публікацій стала ширшою, різноманітнішою, в них розглядаються вузлові проблеми політичного, культурного і громадського життя країни. Тематичний діапазон наукової творчості надзвичайно широкий, особливу увагу він зосередив на вивченні питань глобалізму, конспірології, стратегії «керованого хаосу», деідеологізації, «культурної революції», інформаційних війн, розвитку України тощо.

М. І. Сенченко сміливо виступає у своїх публікаціях проти організацій і угруповань, які об'єднані, на його думку, в мережу і, маючи у своєму розпорядженні величезні фінансові ресурси і засоби масової інформації, намагаються завоювати владу і встановити тотальний контроль над усім світом. Події ХХ століття і останні двох десятиліть нинішнього примушують Миколу Івановича задуматись про справжні причини того, що сталося, й того, що чекає нас у майбутньому, над долею України та її народу і дійти висновку, що проводиться тотальна дезінформація суспільства.

Добіркою творів відомих істориків, що ввійшли до серії «Реванш історії фальшиві цінності великих революцій», ініціатором заснування якої він став у 2003 році, своїми опублікованими дослідженнями, професор М. І. Сенченко дає відповідь на багато запитань, які турбують людство.

Змінюючи й уточнюючи формулювання позицій, він разом з тим дає високу оцінку ролі інформації в суспільстві, пропагує духовні цінності.

Перед нами повстає людина небайдужа, яка не лише уважно спостерігає за подіями, а й активно бере в них участь, аналізує події, що відбуваються в країні й у світі; не тільки яскравий публіцист, а й оригінальний мислитель, який спроможний пояснити, що відбувається з нами. Його книги, статті, огляди – підсумок тривалих роздумів і осмислень, аналіз дій і вчинків.

Трудовий звитяжний шлях ювіляра гідно поцінований. Його нагороджено медалями «За доблестный труд» (1970), «За трудовую доблесть» (1981) й Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР – «За значний особистий вклад у розвиток бібліотечної справи в республіці, активну науково-методичну роботу...» у 1990 році. 1999 року надано почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». За участь у підготовці видання «История Киево-Печерской Лавры» М. Сенченка нагороджено Орденом Святого князя Володимира III ступеня (2002).

Рішенням президії Міжнародної кадрової академії М. І. Сенченку за значний особистий внесок у розвиток наукових знань та плідну педагогічну діяльність надано звання почесний доктор (2002), за високий професіоналізм, сприяння розвитку національної культури, науки й освіти, а також зміцнення міжнародного співробітництва нагороджений золотою медаллю «За заслуги в освіті» (2004).

Указом Президента України від 9 вересня 2009 року за вагомий внесок у розвиток національного книговидання, високі здобутки у популяризації української книги у світі М. І. Сенченка нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня. 2010 року вчений нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України та став лауреатом премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності за підготовку довідкового видання «Енциклопедія для видавця та журналіста».

У 2019 за сумлінну працю, високий професіоналізм та з нагоди 100-річчя від дня заснування Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» М. І. Сенченко нагороджений Почесною грамотою Державного комітету телебачення і радіомовлення та Почесною грамотою асоціації виробників полі-

графічної продукції за значний внесок у розвиток видавничо-поліграфічної сфери України.

Рішенням Вченої ради Харківського національного університету радіоелектроніки від 10 листопада 2019 р. Сенченку М. І. надано звання і вручено диплом Почесного професора Харківського національного університету радіоелектроніки.

Знайомишся з покажчиком і дивуєшся: як все-таки багато встиг І. Сенченко при його зайнятості, хронічної нестачі вільного часу. Це свого роду звіт, в якому представлено дані з точними бібліографічними посиланнями що й коли публікував вчений. Мимоволі думаєш – час не владний над цією енергійною людиною!

Сподіваємося, що ознайомившись з публікаціями, про які йдеться в покажчику, читач зможе оцінити глибину того, про що говорять і пише Микола Сенченко.

Н. Петрова

1 ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ

М. І. СЕНЧЕНКА

1.1 Премії, нагороди, звання

1. За сумлінну працю, вагомий особистий внесок у розвиток державної бібліографії, статистики друку, формування і збереганням Державного архіву друку... винесено подяку від Ватутінської районної ради народних депутатів... Сенченку М. І. // Вісник Книжкової палати. – 1999. – № 1. – С. 2. – (Вітаємо з нагородами з нагоди 80-річчя Книжкової палати України).

2. Лауреати премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності 2010 року : у номінації «За кращу наукову роботу в інформаційній сфері» премія вручена Юрію Бондарю, Миколі Головатому, Миколі Сенченку за довідкове видання «Енциклопедія для видавця та журналіста». – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=89118&cat_id=89082. – Назва з екрана.

3. Орденом Святого князя Володимира III ступеня [нагороджено]... Сенченка Миколу Івановича // Вісник Книжкової палати. – 2002. – № 2. – С. 7.

За участь у підготовці видання «История Киево-Печерской Лавры» (книга 1), присвяченого 950-річчю Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври.

4. [Присвоєно звання, вручено диплом та медаль «Почесний доктор МКА...» Сенченку Миколі Івановичу] // Вісник Книжкової палати. – 2002. – № 6. – С. 27. – У ст.: Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП).

5. Про відзначення державними нагородами України : указ Президента України від 9 верес. 2009 р. № 723/2009 // Офіційний вісник Президента України. – 2009. – № 28. – С. 43.

Зі змісту: За вагомий особистий внесок у розвиток національного книговидавництва, високі здобутки у популяризації української книги у світі постановляю: Нагородити орденом «За заслуги»